

אך רש"י בפרשת יתרו שם פירש: 'את הקולות - היוצאין מפי הגבורה', ובפשטות הכוונה לדיברות, שגם הם נראו לבני ישראל בראיה מוחשית.

אשמח אם מאן דהו מהקוראים היודע דבר בענין זה, ישתף אותי בענין.

הנה אנכי שולח לפניך מלאך... כי שמי בקרב
איתא בראשונים כי המלאך ששולח לפניהם, הכוונה למשה רבינו ויהושע בן נון.

במילה 'שמי' מרומזים תחילת שמותיהם של משה ויהושע, שהרי משה רבינו נקרא שמו על ידי בתיה בת פרעה, כי מן המים משיתיהו, הרי ששלושת האותיות הראשונות בשמו הם אותיות 'שמי'.

וכן תחילת שמו של יהושע הם יהו(ו) שזהו שמו של הקב"ה, וזה הכוונה כי שמי בקרב.

כי היא כסותה לבדו

התורה מזהירה 'אם כסף תלוה את עמי, את העני עמך, לא תהיה לו כנשה' וכו' ויש בזה כמה הלכות איך יהודי צריך להתנהג עם בעל חוב, ברחמנות וברגש, והתורה ממשיכה: 'אם חבל תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו'.

והתורה מסיימת: 'כי היא כסותה לבדו היא שמלתו לעורו, במה ישכב, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני'.

כסותה פירש"י 'זו טלית'.

כתיב כסותה וקרינן כסותו. ויש להבין, למה כתיב 'כסותה' ולא 'כסותו' בלשון זכר, כפי כללי הדקדוק?

וחשבתי לפרש ע"פ אמרם ז"ל פרקי אבות ו ט' ב'שעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא מצוות ומעשים טובים בלבד'.

ובדרך דרוש, כך נפרשהו: פסוק זה מדבר על המלוא ולא על הלווה, שהתורה מציעה לו, שכדאי לו לוותר ולחמול על העני, כי יהיה לו תועלת גדולה מכך.

'כי היא כסותה לבדה', היינו, הנשמה אין לה שום כסות רק זו ופירש"י זו טלית, שהמת נלקח לבית עולמו ללא כל בגדיו הנאים עם הכיסים והארנק, רק עטוף בטלית.

'היא שמלתו לעורו' שהרי גופו כלה ועורו יכמוש, ושאר מצוות מי יודע כמה נגיעות היו לו, משא"כ צדקה וחסד נחשב גם אם היו לו נגיעות, שהרי העני הנה ממנו, וע"כ מצוה זו היא 'ברורה כשמלה'.

ורצע אדניו את אזנו במרצע

בדיני השחרור של עבד עברי, יש ב' דברים שהעבד יוצא בהם לחירות, וב' שאינו יוצא בהם.

והם מרומזים במילה 'אזנו' לפי סדר הדברים, היינו א' ז' אינו יוצא בהם, נ' ו' יוצא בהם, כדלהלן:

א - איברים, שן ועין וכ"ד ראשי איברים אינו יוצא.

ז - שביעית (שנת השמיטה) ג"כ אינה משחררתו.

נ - שנת החמישים שנת היובל יוצא לחפשי.

ו - שש שנים יעבוד ואז משתחרר (אא"כ מבקש להרצע).

אוזן ששמעה על הר סיני

על הפסוק 'ורצע אדניו את אזנו במרצע' כותב רש"י 'אמר ר' יוחנן בן זכאי: אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנב והלך וגנב, תרצע'. אכן, במילה אוזן מרומזים הזמנים הקשורים למתן תורה.

א - א' סיון 'ביום הזה באו מדבר סיני'

ו - ו' סיון יום קבלת התורה לפי שיטת ת"ק יומא ד:

ז - ז' סיון יום קבלת התורה לשי' רבי יוסי הגלילי. שם נ - חמישים יום מצאתם ממצרים עד קבלת התורה.

אגב, רש"י בפירושו עה"ת אינו מביא בד"כ את שמות בעלי המימרות, ובכל התורה יש רק 101 פעמים שרש"י בכל זאת מביא את שם בעל המימרא, וברור שיש סיבה לכך, וכבר נכתבו כמה ספרים שעמלו לפרש ולבאר על כל הפעמים הנ"ל, ואלו ואלו דברי אלו' חיים.

יתכן טעם נוסף, שרש"י כותב כאן את שם בעל המימרא ר' יוחנן בן זכאי, כי במילה 'אוזן' יש ב' אותיות של שמו יוחנן וב' אותיות של שם אביו זכאי, וזהו סימן לזכרון שבעל המימרא הנז' הוא רבי יוחנן בן זכאי.

אוזן ששמעה

במעמד הר סיני לא רק האוזן שמעה את הקולות, גם העין ראתה את הקולות, ככתוב: שמות כ טו 'וכל העם רואים את הקולות' ופירש"י 'רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר'.

יש לחקור, האם רק הקולות שהיו קודם אמירת הדיברות ראו או גם הדיברות עצמם ראו?

מלשון הכתוב משתמע כי ראו רק את הקולות שקודם מתן תורה, שנאמר: 'וכל העם רואים את הקולות ואת הלפיידים ואת ההר עשן' ואמרו בברכות ו: 'אותן קולות דקודם מתן תורה הוו', ולפי"ז הדברות עצמם רק שמעו ולא ראו.

עד בלי די' ודרשו על זה בגמרא שבת לב: 'עד שיבלו שפתותיכם מלומר די'.

אכן, בשפע של גשמיות שייך לומר 'שיבלו שפתותיכם מלומר די' כי האדם מוגבל, אך ברוחניות, ברור שלא שייך זה שהרי ככל שיוסיף תורה וחכמה מקבל כלים ליותר ויותר, ככתוב דניאל ב כא 'יהב חכמתא לחכימין' ודרשו חז"ל ברכות נט: אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה', הרי שלא שייך בזה לומר די'.

ובזה נוכל ליישב קושיה בדברי רש"י, שלכאורה קשה, מה הוסיף רש"י שלשונם של ת"ח 'נקיה, עושר ומרפא', 'נקיה' מובן, אך היכן כתוב כאן 'עושר ומרפא'?

אך לפי מה שפירשנו בזה, הרי שכיון ש'עלהו' מרמז על השפתיים של ת"ח, לכן, 'לא יבול', היינו, שבאמת יקבלו שפע גשמי, עושר ומרפא של 'עד שיבלו שפתותיכם מלומר די', אך השפע הרוחני 'לא יבול', כי אין לו גבול.

מעשה מאמונה פשוטה ותמימה

בתי תחי' נקראה אל הדגל לארגן את המקהלה השנתית של בית הספר והוטל עליה לאמן את המשתתפות.

אחת הילדות שלא חשה בטוב הפסידה את האימון הראשון, שזה מאוד חשוב לכל ההמשך.

בתחילת השבוע הנוכחי בשעת צהרים, נכנסה בתי אל חדר המנהלת וביקשה רשות לאמן את אותה ילדה באופן אישי למשך שעה אחת להשלים את החסר, המנהלת הסכימה, אך התנתה שזה יהיה דוקא בשעה האחרונה של היום (באנגלית: לאסט סעשן).

בתי יצאה מחדר המנהלת ופנתה מיד לכיתה של אותה ילדה, לעדכן אותה כי בעוד מס' שעות, בסוף היום עליה לצאת אליה.

הילדה הבינה למה היא קוראת לה, אך עוד בטרם פצתה בתי את פיה, אמרה לה אותה ילדה: לאסט סעשן.

שאלה בתי: מנין את יודעת?

ענתה הילדה: לא הספקתי להכין שיעורי בית לשיעור האחרון של היום, לכן, בתפילת שמונה עשרה של מנחה ביקשתי מה' שיעשה משהו שישחרר אותי מהשיעור האחרון (לאסט סעשן), וכשקראת לי הבנתי שאת השליחה של ה' לשחרר אותי מהשיעור האחרון.

עד כאן סיפרה לי בתי.

שאלתי את בתי האם הילדה תמימה? 'מאוד תמימה' ענתה בתי, 'מאיפה ידעת'?

הסברתי לה כי כאשר מבקשים מה' בתמימות ובאמונה פשוטה ובטוחים בו בתמימות, אזי ה' ממלא את משאלת הלב כפשוטו כבקשתו.

'במה ישכב' בקברו, אם אין לו מצוה זו?

'והיה כי יצעק אלי', שגם טרם ימות, אם יבקש המלווה ישועה בזכות מצוה זו.

'ושמעתי כי חנון אני' אענה לו, שהרי נהג במידתי שאמרתי 'מה הוא חנון אף אתה היה חנון', וכה אמרו בגמ' יבמות סג. המלווה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר ישעיהו נח, ט אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנני.

כאילו הקריב תודה

בגמ' ברכות ו: 'המשמח חתן וכלה כאילו הקריב תודה', ויש להבין למה דוקא כאילו הקריב תודה ולא שלמים?

וי"ל כי קרבן שלמים יש בהם קרבן ציבור, ונאכלין לשני ימים ולילה. משא"כ תודה הוא רק קרבן יחיד ונאכל ליום ולילה בלבד ומפאת קוצר הזמן חולק המאכל עם סובביו, כך גם בשמחת חתן זה שמחת יחיד של החתן והכלה, אך סובביו חייבים להשתתף בכל לבם ולשמוח בשמחתו.

פנינה מהדף היומי

שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד

בגמ' ע"ז י"ט: 'אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה תלמוד שנאמר תהילים א ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח'.

פירש"י: 'שיחת חולין - של חכמים צריכה תלמוד, כדי להתלמד לדבר בלשונם שהוא בלשון נקיה ועושר ומרפא'.

'ועלהו' פירש"י 'הוי דבר קל שבאילן וכתוב לא יבול כלומר לא ילך לאיבוד'. היינו, שההשוואה בין עֵלָה לדיבור, שדיבור הוא דבר קל.

ואפשר להוסיף באופן נוסף, דאיתא בהושענות של רבי סעדיה גאון כי ארבעת המינים באים לכפר על האדם, כל אחד מהמינים מכפר על איבר הדומה לו במראהו.

אתרוג דומה ללב, מכפר על הרהורי לב.

לולב דומה לעמוד השדרה מכפר על גאוה ושנאה.

הדס דומה לעיניים, מכפר על מראות אסורות.

ערבה דומה לשפתיים, והיא מכפרת על לשון הרע.

הרי לנו בבירור שעֵלָה מכון כנגד שפתיים, שהעלה של הערבה דומה במראהו לשפתיים.

וכיון שהשפתיים נמשלו לעֵלָה, ובעֵלָה שייך לשון יבול, הרי שמתאים השימוש של יבול בהקשר של שפתיים, כמו שנאמר מלאכי ג י 'והריקותי לכם ברכה

כוס תנחומין

לידידי היקר שאר משפחתי הרב החסיד ר' לוי קלצקי שליט"א, ולכל המשפחה הכבודה על האבל הכבד בפטירת רעייתו האשה הצדקנית מרת חיה מלכה ע"ה, ירפא ה' את לבבו השבור, ובנחמת ציון וירושלים ינוחמו.

המעוניין לקבל הגליון באימייל יכתוב לכתובת דלהלן: maadoney@gmail.com